

Аляксандр МАЦЯС:

«МЫ НЕ ЁМЕЕМ ЗНАХОДЗІЦЬ ПРЫГОЖАЕ Ё МАЛЫМ»

Размаўляць пра культуру з любоўю, без ацэнак, але паказваючы аўдыторыі, што беларусам ёсць што любіць, чым ганарыцца і натхняцца — гэта пазіцыя карэспандэнта АНТ Аляксандра Мацяса. Ён не дзельце людзей па поглядах, але любіць і паважае за прафесіяналізм. Разам з тым перакананы, што культурны і турыстычны патэнцыял Беларусі мае вялікія магчымасці. Пры сустрэчы і распыталі ў Аляксандра пра работу ў тэлежурналістыцы, творчых людзей, малую радзіму і яго асабістыя каштоўнасці.

ЦІ ВІДАЦЬ ТВОРЦУ Ё НАТОЎПЕ?

— *З чаго для вас пачынаецца культура?*

— З любові да яе самой. Таму што трэба любіць тое, чым займаешся. Ты павінен размаўляць са сваімі суразмоўцамі не толькі ў тыя хвіліны, пакуль вы запісваеце інтэрв'ю, па прынцыпе «убачыліся і да пабачэння». Я імкнуся са сваімі героямі выбудоўваць сяброўскія адносіны. Трэба часам ім патэлефанаваць і пацікавіцца, які ў іх настрой, як здароўе ці проста пагаварыць пра жыццё.

— *Вось цікава, ці адрозніваецца нечым беларускі творчы чалавек у жыцці і ў кадры?*

— Так, перш за ўсё тым, што людзі пачынаюць падбіраць словы. І я вельмі не люблю, калі мяне просяць загадзя даць ім пытанні, каб падрыхтаваць на іх адказы. На гэта я заўсёды кажу: «Я ж буду ў вас пытацца пра тое, у чым вы эксперт». А нашы людзі хочуць нават імправізацыю падрыхтаваць. Я супраць такога.

— *На ваш погляд, чаму так атрымліваецца: недастаткова ўвагі ці проста гэта рамкі, за якія баяцца выйсці: а раптам скажу лішняе?*

— Гэта ментальнасць. І яна сфарміраваная не ў 1990-я і не ў 2000-я гады. Мы ж беларусы, глядзім заўсёды, каб сусед чаго не сказаў і чаго дрэннага не выйшла. Лепш увагуле моўчкі пасядзець. Я ў адной са школак нядаўна сутыкнуўся: дзіця настолькі «настрапалілі», што нельга было пісаць ягоны завучаны расповед. Прашу: раскажы па-свойму. Не, зацяўся, і ўсё...

— *А ці павінен творчы чалавек вылучацца ў натоўпе?*

— Мне здаецца, што творчы чалавек — гэта антаганіст натоўпу. Я, напрыклад, не такі. На масавых мерапрыемствах нахшталт «Славянскага базару ў Віцебску», Дня беларускага пісьменства я вельмі хутка стамляюся, і калі шмат людзей вакол і кожны нешта кажа, крычыць, то мне цяжка. У гэтым сэнсе я больш камерны чалавек. Хоць люблю шумныя кампаніі, але толькі не падчас працы. Мне здаецца, творчыя людзі хутка стамляюцца ад патоку інфармацыі, таму такі чалавек не можа быць у натоўпе... Калі ж гаварыць пра знешні выгляд, то тут ужо кожны сам вырашае. Я розных людзей сустракаў. Напрыклад, асацыяцыя з музейнымі супрацоўнікамі, што выгляд у іх такі вінтажны... Але ж так не заўсёды. Не звяртаю ўвагі: вопратка дарагая ці сціплая. Важна, што чалавек кажа, як ён даносіць гэта да гледача, як падае свой прадмет.

— *Ці заўсёды ўдаецца быць на адной хвалі з суразмоўцамі, бо сустрэкацца ў даводзіцца з людзьмі розных творчых прафесій?*

— Амаль што. Калі дыялог не складваўся, то гэта здаралася толькі хіба з заезджымі. Таму што беларус з белару-

У Капылі, на малой радзіме.

сам заўсёды знойдзе паразуменне. А вось несупадзенне часам бывае з «хайпавымі» артыстамі. Ёсць і шмат момантаў, якія застаюцца за кадрам. У мяне, напрыклад, была сітуацыя з адной расійскай спявачкай, калі яна пашкодзіла нагу, і мы былі адзінай камерай, якая тое зняла, але наша каманда засяродзіліся не на падзенні зоркі, а на тым, каб дапамагчы ёй падняцца. І потым на службовым аўто адвезлі яе ў бальніцу...

— *Не сакрэт, што перад любой сустрэчай па рабоце мы, журналісты, рыхтуемся. Як у вас гэта адбываецца?*

— Жонка ўкладвае дачку спаць, а я саджуся за стосік кніг і асвятляю ў памяці патрэбныя веды. Бо, разумееце, калі сёння ў цябе выстава, а ўчора быў тэатр, а потым фестываль выяўленчага мастацтва, то хоць бы для сябе ты хочаш згадаць нейкія моманты. Самаадукацыя патрэбна. І я ў гэтым плане старамодны чалавек, бо вельмі люблю друкаванае: газета, часопіс, кніга... Кніг тысячы дзве ў мяне ўжо ёсць напэўна. У нататніку я пішу ад рукі. У мяне з дзяцінства добрая зрокавая памяць. Бывала, ва ўніверсітэце ты напішаш «бомбу» і нават не скарыстаешся ёй, але дастаеш білет і бачыш тэкст перад вачыма.

— *Дарэчы, пра кнігі. Вы расказвалі, як з кожнай камандзіроўкі тата прывозіў іх. Які лёс сямейнай бібліятэкі?*

— Часткова яна пераехала са мной, таму што кнігам трэба дзесьці жыць. Я рос і фарміраваўся на розных кнігах. Заўсёды любіў беларускую літаратуру. У школьныя гады здарыўся такі выпадак. У мяне былі адны пяцёркі па літаратуры, а потым нам задалі прачытаць «На ростанях» Якуба Коласа, я пачаў чытаць і пасля пяці старонак зразумеў, што не ідзе мне кніга. Прышоў і кажу настаўніку: «Не магу чытаць гэты твор, стаўце двойку». А потым я быў у адпачынку і знайшоў у маці гэтую кнігу. Праглынуў залпам і лічу гэты твор вялікім. Пасля патэлефанаваў у музей Коласа, каб даведацца, ці з'яўляецца Ядвіся рэальным персанажам. Аказваецца, гэта была дзяўчына, якую пісьменнік пахаваў, калі прыехаў у Люсіна. А потым яна засталася па той бок мяжы, і так разышліся іх лёсы.

— *Ці ўдаецца цяпер выкройваць час для чытання, каб менавіта для душы?*

— У асноўным, на жаль, усё ж такі больш чытаю па рабоце. Але ёсць падборачка кніг, якія хачу прачытаць. У Сяргея Астрэйкі зборнік вершаў выйшаў. Мне яго жонка набыла, тым больш што ён мой зямляк. Я маленькую бібліятэчку Капыля збіраю. Не ведаю, як каму, а мне тры Гады малой радзімы пайшлі на карысць. На мяне гэты час паўздзейнічаў сапраўды. Цягне туды.

КАРЫСНАЕ ЗАПУСЦЕННЕ І АДЧУВАННЕ АПОРЫ

— *Сёлета ў Капылі (на вашай малой радзіме) будзе адзначацца Дзень беларускага пісьменства. Ці ёсць у вас нейкія чаканні?*

— Я люблю Дні беларускага пісьменства, таму што гэта вельмі беларускае свята, тут ёсць беларуская душа. І зноў жа для беларускіх гарадоў гэта шанс быць заўважанымі. Мы часта ў Мінску думаем меркамі МКАД, а за ёй таксама ёсць жыццё. І разумееце, калі твой горад заўважаюць на нацыянальным узроўні і як мінімум год яго назва гучыць усюды, то гэта вельмі шмат значыць для людзей. Нам усім важна ўсведамляць сябе часткай народа, нацыі.

— *Такія святы — гэта яшчэ і магчымасць змяніць умовы жыцця для мясцовых да лепшага... Хоць не абыходзяцца такія дзеянні і без крытыкі...*

— Колькі людзей — столькі і меркаванняў, і гэта нармальна. Усім не дагодзіш, заўсёды знойдзец-

ца той, хто раскрытыкуе любыя дзеянні. А іншы скажа, як добра і прыгожа стала ў гэтым месцы. Мы не ўмеем знаходзіць прыгожае ў маленькім. Я асабіста вельмі люблю быць у малых гарадах. Там ты знойдзеш, напрыклад, адзіны будынак канца XIX стагоддзя і проста смакуеш тое, што бачыш. Маеш магчымасць уявіць, што там было. У думках дабудоваш мястэчка і ўяўляеш, як усё выглядала раней. Маленькія гарады прывабныя тым, што там ты можаш зрабіць для сябе сапраўдныя адкрыцці. Вядома, калі чалавек жыве там увесь час і кожны дзень усё гэта бачыць, то яму можа і нецікава, а ты прыежджаеш, спасцігаеш месца і захапляешся. Шкада, часта ў нас кіруюцца прынцыпам, каб зрабіць прасцей, а з-за гэтага мы страчваем гістарычнае аблічча будынка. І атрымліваецца, што старыя майстры маглі зрабіць больш складана, чым сучасныя рэ-

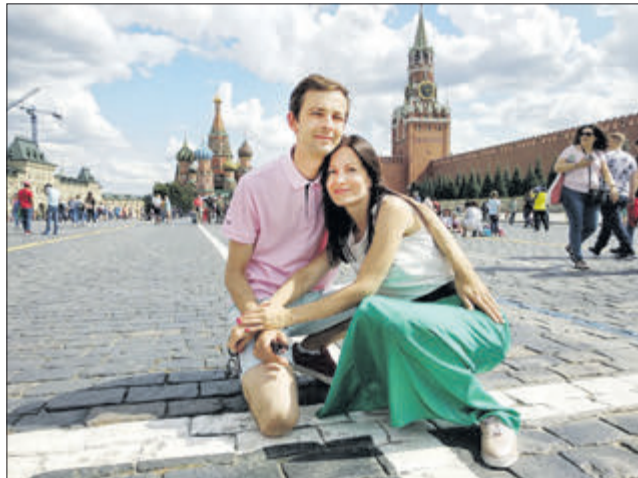
наватары. Таму часам умоўнае запусценне ідзе на карысць гістарычнай каштоўнасці.

— *Чаго, на вашу думку, не хапае малым беларускім гарадам?*

— У нас на раёнах прамысловасць і сельская гаспадарка ў прыярытэце, а культура, турызм з нявыкарыстаным патэнцыялам. Напрыклад, я заўсёды кажу, што лёс Капыля — быць горадам-спадарожнікам Нясвіжа. Не хапае маршруту, які б звязаў іх. Так, там аграрны рэгіён, але яго патэнцыял турыстычны, нават калі не браць літаратары, найвелізарнейшы. Аднак пакуль не створана інфраструктура для турыстаў. Трэба прапрацоўваць брэнд тэрыторыі. Рэгіёны ў плане культурнай разнастайнасці цяпер вырываюцца наперад. І многія інстытуцыі там нават пры адсутнасці вялікіх грошай прапаноўваюць прадукт, які не сорамна паказаць...

— *Вы, як чалавек публічнай прафесіі, знаходзіце ў ёй для сябе больш пераваг ці нейкіх адмоўных момантаў?*

— Я заўжды кантралюю ўласнае меркаванне. Вядома, мой профіль у сацсетках — гэта мая асабістая прастора. Хоць у святле апошніх падзей у мяне там вельмі рэдка з'яўляюцца нейкія рэчы, якія не датычацца працы. І, як правіла, мне пішуць тыя людзі, якім мне ёсць што адказаць. Але я ніколі не ўступаю ў публічную палеміку. Не пішу каментарыяў і не чытаю іх. Мне гэта проста нецікава. Плюс у нашай сям'і ёсць правіла, што мы не публікуем сямейныя фотаздымкі. Не таму, што не хочам, а проста сацсеткі спарадзілі тое, што вельмі размытай стала мяжа паміж асабістым і публічным. Усё ж такі павінна заставацца нешта і для сябе.

З жонкай.

— *Сёння вы больш шчаслівы ў кадры ці па-за ім?*

— Не магу сказаць, што будзе заўтра, але мне падабаецца тое, чым я займаюся і што раблю. У мяне ёсць тая свабода, якую зараз многія шукаюць. І калі былі пэўныя падзеі, то я ні на хвіліну не пашкадаваў, што застаюся на сваім канале. Я не з тых, хто коней мяняе на пераправе. Мы ў адказе і за сваіх калег у тым ліку. Наколькі б ні адрозніваліся нашы погляды. Трэба адзіным фронтам выстаць, а потым ужо разбяромся, чыя праўда і хто сыдзе, а хто застанецца. Я шчыра ўдзячны, што наш кіраўнік Марат Маркаў змог захаваць калектыв, і наш АНТ выстаў. З намі размаўлялі, і нас чулі... Але калі спытаць мяне, дзе я больш шчаслівы, то адкажу: «За кадрам». І гэта для мяне нават не параўнальна. Абсалютна спакойна стаўлюся да сваёй прысутнасці на экране. Я працаголік, але разумею, што калі нешта здарыцца, то толькі на родных можна разлічваць.

Алена ДРАПКО.

Фота з асабістага архіва героя.